

Το Χρήμα – Εμίλ Ζολά, 1891

[Σύγχρονη Εποχή](#)

Δεκέμβρης 1991 / [Μάρτης 2017](#)

Μετάφραση: Ντορέτα Πέπτα

Το Χρήμα του Ζολά είναι ένα κλασικό μυθιστόρημα. Σε μια [βιβλιοπαρουσίαση, τον Γενάρη του 2014, έγραφε ο Ριζοσπάστης](#): «Στην αφήγηση του έργου ο αναγνώστης θα συναντήσει όλα τα φαινόμενα σαπίσματος του καπιταλισμού που του παρουσιάζονται σήμερα ως καινοφανή.» Αυτή η διαπίστωση είναι και ο βασικός λόγος που προτείνεται αυτό το βιβλίο. Για την ακρίβεια, πρόκειται για μια πραγματεία αριστοτεχνικά παρουσιασμένη ως λογοτεχνικός μύθος. Ο ίδιος ο μύθος είναι δεμένος, με ευχάριστη ροή και διασκεδαστικές αναφορές στο σήμερα. Ιδιαίτερος χαρακτήρας είναι ο τοκογλύφος που αγοράζει εμπορικά χαρτιά με το κιλό, ψάχνοντας μέσα στο σωρό να βρει «φιλέτα», αξιοποιώντας σκάνδαλα και παλιές αμαρτίες. Η εντυπωσιακή μετεξέλιξη του μοναχικού, λιγδιασμένου και ξερακιανού παράσιτου σε καλογουλισμένη εταιρεία, με χιλιάδες εργαζόμενους έρχεται σε οξεία αντίθεση με την ποιοτική ομοιότητα που βρίσκεται στην βάση και των δύο.

Όμως το βιβλίο αυτό είναι ευχάριστη συμβολή στην αυτομόρφωση. «[...] συμβάλλει στο συμπέρασμα πως ο καπιταλισμός δεν επιδιορθώνεται, δεν εξανθρωπίζεται, παρά αναπαράγει σε μεγαλύτερη έκταση και οξύτητα τις εσωτερικές του αντιφάσεις [...] Απομυθοποιείται η ηθικοπλαστική προσέγγιση του «σκανδάλου» ως οικονομικής απάτης, ενώ αναδεικνύεται ότι πρόκειται για την αποκάλυψη των ενεργειών εκείνου που έχασε στον αδηφάγο κερδοσκοπικό ανταγωνισμό ανάμεσα στους κεφαλαιοκράτες. [...] περιγράφεται η απόλυτα παρασιτική λειτουργία του κεφαλαίου, μέσα από τη μετοχική εταιρεία, την εισηγμένη στο χρηματιστήριο κλπ. Αποκαλύπτεται ο μηχανισμός διαπλοκής στη λειτουργία του, τα κερδοσκοπικά ανεβοκατεβάσματα στις αξίες, πηγή συγκεντροποίησης και αποθησαυρισμού.»

«Το «Χρήμα» δεν διαδραματίζεται μόνο στις αίθουσες του χρηματιστηρίου, αλλά και στα μέγαρα των καπιταλιστών, στα σαλόνια και τις κρεβατοκάμαρες των αστών. Περνάει στις εργατικές συνοικίες και ιδίως στις τρώγλες των πιο ξεπεσμένων στοιχείων της κοινωνίας, όπου η σαπίλα του χώρου φτάνει να γίνεται ένα με τη σήψη του ίδιου του ανθρώπινου σώματος. Αλλά και στα γραφεία αστικών εφημερίδων, όπου δημοσιογράφοι και διάφοροι διανοούμενοι, ξεπεσμένοι ή μη, εύκολα «προσκυνάνε την κάσα με τον παρά» για να γράψουν υπέρ του α' ή του β' θέματος, είτε αυτό αφορά τις οικονομικές εφημερίδες και τη χειραγώγηση των μετοχών είτε αφορά τη δημιουργία πολιτικού κλίματος για την α' ή β' πολιτική γραμμή της αστικής διαχείρισης, υπέρ του α' ή β' αστού πολιτικού. Το έργο του Ζολά

κινείται στο απαραίτητο συμπλήρωμα της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης και εξαθλίωσης στα «φιλανθρωπικά ιδρύματα».

Το «Χρήμα» του Ζολά λειτουργεί σε πολλά επίπεδα και καταγράφει κάθε είδους συμπεριφορές διαφόρων τύπων ανθρώπων από πανίσχυρους τραπεζίτες, έως πόρνες πολυτελείας και ξεπεσμένους αστούς πολιτικούς. Η οικονομική επιτυχία ή η καταστροφή στο οικονομικό παιχνίδι καθορίζει και συμπεριφορές στους ανάλογους κύκλους - αυτούς που όλοι τους ξεσκόνιζαν, να μη θέλουν να τους δουν ούτε ζωγραφιστούς.» (εκτενή αποσπάσματα από την [εξαιρετική βιβλιοπαρουσίαση του Ριζοσπάστη](#) που αναφέρθηκε παραπάνω)

Γιώργος Λαμπρινίδης